

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань фінансів, податкової та митної політики

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-28-07, факс: 255-25-91

ВИСНОВОК

до проекту Закону України

про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо
удосконалення державного регулювання ринків фінансових послуг
реєстр. № 9422 від 26.06.2023 та

про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо
удосконалення державного регулювання у сфері споживчого кредитування
реєстр. № 9422-1 від 12.07.2023

02 серпня 2023 року

протокол № 146

Комітет Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (далі – Комітет) на своєму засіданні 2 серпня 2023 року (протокол № 146) розглянув проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення державного регулювання ринків фінансових послуг (реєстр. № 9422 від 26.06.2023), внесений народним депутатом України Василевською-Смаглюк О.М. та іншими народними депутатами України, та про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення державного регулювання у сфері споживчого кредитування (реєстр. № 9422-1 від 12.07.2023), внесений народним депутатом України Петруняком Є.В. та іншими народними депутатами України.

Метою проекту Закону реєстр. № 9422 є виконання міжнародних зобов'язань, взятих Україною перед Міжнародним валютним фондом, стимулювання відповідального кредитування фінансовими установами, оптимізації наглядових повноважень Національного банку України, зокрема щодо здійснення банківського нагляду у формі інспекційних перевірок, усунення проблемних питань, виявлених Національним банком України під час наглядової діяльності у період дії карантину та воєнного стану, поновлення можливості застосування Національним банком України заходів впливу у вигляді віднесення банку до категорії проблемних/неплатоспроможних.

Законопроектом **реєстр. № 9422** пропонується:

1) вивести нормативно-правові акти Національного банку України, спрямовані на виконання ним функції державного регулювання та нагляду на ринках небанківських фінансових послуг з-під сфери дії Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності";

2) запровадити показник "денна процентна ставка за споживчим кредитом", визначити порядок його розрахунку та встановити максимальний його розмір на рівні 1% у день від загального розміру кредиту;

3) встановити вимоги обов'язкового зазначення у договорі про споживчий кредит інформації про денну процентну ставку (крім споживчих кредитів, виконання зобов'язань за якими забезпечено заставою/іпотекою або правом довірчої власності);

4) заборонити кредитодавцю та новому кредитору вимагати сплати будь-яких платежів, не зазначених у договорі про споживчий кредит та/або не врахованих в розрахунку денної процентної ставки, що вказана в договорі про споживчий кредит;

5) наділити Національний банк України повноваженнями встановлювати додаткові вимоги до оцінки кредитоспроможності позичальника, застосовувати професійне судження при здійсненні нагляду у сфері споживчого кредитування, в тому числі контролю за дотриманням законодавства про рекламу фінансових послуг, а також встановлювати додаткові вимоги до складових розрахунку денної процентної ставки;

6) зобов'язати кредитодавця передавати інформацію щодо всіх споживчих кредитів незалежно від суми кредиту хоча б до одного з бюро кредитних історій, включеного до Єдиного реєстру бюро кредитних історій, здійснювати оцінку кредитоспроможності споживача з урахуванням вимог, встановлених законодавством;

7) заборонити встановлювати у договорі про споживчий кредит умову про продовження в односторонньому порядку строку користування кредитом (продовження строку користування кредитом має здійснюватися виключно шляхом укладення додаткового договору за домовленістю сторін);

8) надати права уповноваженим Національним банком України особам під час проведення інспекційної перевірки одержувати документи/інформацію шляхом віддаленого доступу з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, бути присутніми на загальних зборах учасників банку, засіданнях ради банку, правління банку та комітетів банку, а також на засіданнях колегіальних органів учасника банківської групи, здійснювати перевірку осіб, які охоплюються наглядовою діяльністю Національного банку України, за їх місцезнаходженням та/або шляхом віддаленого доступу до систем автоматизації, документів та інформації з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

9) покласти на об'єкт перевірки зобов'язання щодо забезпечення безоплатного надання документів/інформації шляхом віддаленого доступу з

використанням інформаційно-комунікаційних технологій та завчасного інформування уповноважених Національним банком України осіб про проведення засідань колегіальних органів;

10) продовжити мораторій на застосування заходів впливу Національним банком України на підставі окремих положень статей 75 та 76 "Про банки і банківську діяльність", що покладають на регулятора обов'язок приймати рішення про віднесення банку до категорії проблемних або неплатоспроможних відповідно до певних критеріїв, лише для банків, які протягом дії воєнного стану подадуть Національному банку України програму капіталізації, в тому числі програму капіталізації/реструктуризації, складену за результатами оцінки стійкості банку та забезпечуватимуть виконання погодженої Національним банком України програми у визначені в ній строки. Для решти випадків дія положень статей 75 та 76 Закону про банки буде поновлена.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України у своєму висновку № 16/03-2023/154719 від 17.07.2023 висловлює зауваження до законопроекту реєстр. № 9422.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету у своєму висновку № 04-13/9-2023/159447 від 21.07.2023 зазначив, що законопроект реєстр. № 9422 матиме опосередкований вплив на показники бюджету (може призвести до збільшення доходів державного бюджету від штрафів у разі виявлення відповідних порушень). У разі прийняття відповідного закону він може набирати чинності згідно із законодавством.

Міністерство економіки України листом № 3101-07/33229-03 від 05.07.2023 повідомило, що підтримує законопроект реєстр. № 9422.

Національний банк України у своєму листі № 18-0010/48795 від 06.07.2023 повідомив, що підтримує законопроект реєстр. № 9422.

Міністерство фінансів України у висновку № 14020-04-3/20478 від 27.07.2023 повідомило, що законопроект реєстр. № 9422 потребує доопрацювання.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку листом № 08/02/7462 від 13.07.2023 надала зауваження та пропозиції до законопроекту реєстр. № 9422.

Державна регуляторна служба України листом № 2954/20-23 від 21.07.2023 надала застереження до законопроекту реєстр. № 9422.

Комісія з регулювання азартних ігор та лотерей листом № 11-5/1493 від 24.07.2023 повідомила, що через відсутність кворуму схвалення висновку до законопроекту реєстр. № 9422 буде розглянуто в установленому законодавством порядку на її першому правомочному засіданні та надала пропозиції до проекту.

Метою проекту Закону **реєстр. № 9422-1** є удосконалення окремих процедур надання споживчих кредитів, посилення конкуренції у сфері мікrokредитів, збільшення захисту позичальників та стимулювання відповідального кредитування.

Законопроектом **реєстр. № 9422-1** пропонується:

1) запровадити показник "денна процентна ставка за споживчим кредитом", визначити порядок його розрахунку та встановити максимальний його розмір на рівні 2% у день від загального розміру кредиту (2,5% на період воєнного стану, але не менше 365 днів з дня набрання чинності законом, яке передбачено з 1 січня 2024 року);

2) встановити вимоги обов'язкового зазначення у договорі про споживчий кредит інформації про денну процентну ставку;

3) заборонити кредитодавцю та новому кредитору вимагати сплати будь-яких платежів, не зазначених у договорі про споживчий кредит та/або не врахованих в розрахунку денної процентної ставки, що вказана в договорі про споживчий кредит;

4) заборонити встановлювати у договорі про споживчий кредит умову про продовження в односторонньому порядку строку користування кредитом (продовження строку користування кредитом має здійснюватися виключно шляхом укладення додаткового договору за домовленістю сторін);

5) зобов'язати кредитодавця передавати інформацію щодо всіх споживчих кредитів незалежно від суми кредиту хоча б до одного з бюро кредитних історій, включеного до Єдиного реєстру бюро кредитних історій, а також здійснювати оцінку кредитоспроможності споживача за кредитами у розмірі понад 4 мінімальні заробітні плати з урахуванням додаткових вимог, встановлених Національним банком;

6) заборонити укладати договір про споживчий кредит з особами, внесеними до Реєстру осіб, яким обмежено доступ до гральних закладів та/або участь в азартних іграх;

7) встановити відповідальність за недотримання вищенаведених вимог;

8) удосконалити порядок застосування Національним банком механізму професійного судження при здійсненні нагляду у сфері споживчого кредитування, передбачивши прозорість та прогнозованість прийняття ним рішень з урахуванням сформованого професійного судження.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України у своєму висновку № 16/03-2023/154743 від 17.07.2023 висловлює зауваження до законопроекту реєстр. № 9422-1.

Національний банк України у своєму листі № 18-0010/53543 від 24.07.2023 повідомив, що не підтримує законопроект реєстр. № 9422-1 та вважає його таким, що підлягає відхиленню.

Міністерство фінансів України у висновку № 14020-04-3/20363 від 26.07.2023 повідомило, що законопроект реєстр. № 9422-1 потребує доопрацювання.

Комісія з регулювання азартних ігор та лотерей листом № 11-3/1499 від 25.07.2023 надала пропозиції до проекту.

Задекларована мета обох законодавчих ініціатив – запровадження закріпленої законом гарантії ефективного захисту найуразливішої категорії споживачів від високоризикового кредитування.

Основний законопроект **реєстр. № 9422** передбачає максимальний розмір денної процентної ставки за споживчим кредитом у розмірі у розмірі 1 %, але з перехідним періодом: 2,5 % протягом перших трьох місяців із дня набрання чинності законом та з наступним зниженням до 1,5 % ще на 3 місяці.

На противагу, законопроектом **реєстр. № 9422-1** запропоновано встановити максимальний розмір денної процентної ставки за споживчим кредитом протягом усього періоду дії воєнного стану в Україні, але не менше ніж 365 днів з дня набрання чинності законом, на рівні існуючої на сьогодні середньої на ринку споживчого кредитування ставки – 2,5 %, що не тільки нівелює будь-який позитивний ефект від запровадження проекту, бо не зменшить для вразливих категорій населення кредитне навантаження на весь період війни, а і призведе до встановлення законом у період надзвичайно тяжкого для вразливих категорій споживачів воєнного стану надвисокого рівня максимально можливої номінальної процентної ставки, яка становитиме в такому випадку 912,5 % річних.

Крім того, в законопроекті **реєстр. № 9422-1** відсутні положення щодо:

відповідальності за порушення встановлених законодавством вимог до реклами на ринках фінансових послуг;

удосконалення порядку проведення інспекційних перевірок, зокрема надання Національному банку України права здійснювати перевірку осіб, які охоплюються наглядовою діяльністю Національного банку України, за їх місцезнаходженням та/або шляхом віддаленого доступу до документів, інформації та систем автоматизації з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

відновлення можливості застосування положень статей 75 та 76 Закону про банки щодо віднесення банку до категорії проблемних/неплатоспроможних (за певних умов);

введення з-під сфери дії Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності" процедури підготовки проектів нормативно-правових актів Національного банку України, які є регуляторними та спрямовані на виконання функції державного регулювання та нагляду на ринках небанківських фінансових послуг.

Враховуючи необхідність захисту споживачів від надмірного кредитного навантаження, а також необхідність виконання Україною її міжнародних зобов'язань перед Міжнародним валютним фондом, Комітет вважає за необхідне рекомендувати Верховній Раді України прийняти за основу законопроект **реєстр. № 9422, відхиливши альтернативний проект.**

З метою внесення уточнень та усунення помилок та/або суперечностей при доопрацюванні проекту Закону **реєстр. № 9422** до другого читання необхідним

є внесення змін до таких законодавчих актів, що не були предметом розгляду в першому читанні:

1) розділу VII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про фінансові послуги та фінансові компанії" від 14.12.2021 № 1953-IX в частині узгодження норм розділу зі змінами до законів України, які були прийняті з моменту набрання чинності зазначеним Законом та вирішення проблеми з діяльністю надавачів фінансових послуг, які знаходяться на тимчасово окупованих з 24.02.2022 року територіях або місцезнаходженням яких є зона активних бойових дій;

2) статей 30 і 67 Закону України "Про банки і банківську діяльність", які стосуються формування капіталу банку з метою узгодження із вимогами Регламенту (ЄС) 575/2013 про пруденційні вимоги для кредитних установ та про внесення змін до Регламенту (ЄС) № 648/2012.

З огляду на вищезазначене та керуючись положеннями статей 108, 114, частини першої статті 116 Закону України "Про Регламент Верховної Ради України", **Комітет вирішив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України:

1) проекти законів України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення державного регулювання ринків фінансових послуг (**реєстр. № 9422 від 26.06.2023**), внесений народним депутатом України Василевською-Смаглюк О.М. та іншими народними депутатами України, та про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення державного регулювання у сфері споживчого кредитування (**реєстр. № 9422-1 від 12.07.2023**), внесений народним депутатом України Петруняком Є.В. та іншими народними депутатами України, **включити до порядку денного дев'ятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання;**

2) за наслідками розгляду в першому читанні проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення державного регулювання ринків фінансових послуг (**реєстр. № 9422 від 26.06.2023**), внесений народним депутатом України Василевською-Смаглюк О.М. та іншими народними депутатами України, **прийняти за основу;**

3) надати доручення Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики при підготовці до другого читання **доопрацювати зазначений законопроект відповідно до частини першої статті 116 Закону України "Про Регламент Верховної Ради України"** щодо внесення змін до тексту проекту щодо зазначених у висновку Комітету змін до розділу VII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про фінансові послуги та фінансові компанії" та статей 30 і 67 Закону України "Про банки і банківську діяльність", пропозицій, зауважень, висловлених у висновку Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України, а також з урахуванням пропозицій і поправок суб'єктів права законодавчої ініціативи, та внести його на розгляд Верховної Ради України у другому читанні.

2. Доповідачем від Комітету визначити голову підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики – народного депутата України Василевську-Смаглюк О.М.

Голова Комітету

Д. ГЕТМАНЦЕВ

Вик. Боцула Т.А.
т. 255-31-01

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Гетманцев Данило Олександрович
Сертифікат: 26B2648ADD3032E104000000440A3100A883AE00
Дійсний до: 26.12.2024 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
04-32/03-2023/167943 від 02.08.2023

1278583